

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

Білостоцький технологічний університет (Польща)

Університет прикладних наук (Литва)

Відземський університет прикладних наук (Латвія)

Університет «Aurel Vlaicu» в м. Арад (Румунія)

Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів

Донецький національний університет імені Василя Стуса
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Луцький національний технічний університет

Одеський національний економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали VII Міжнародної науково-практичної
конференції**

27 листопада 2025 р.

Полтава
2025

грошових потоків у режимі реального часу, а розвиток цифрових валют може створити умови для автоматичного збору податків у майбутньому.

Отже, цифровізація податкової сфери є невід'ємною частиною сучасної трансформації державного управління. Вона дозволяє забезпечити ефективне адміністрування податків, підвищити прозорість процесів та знизити ризики ухилення від оподаткування. Український досвід свідчить про значні успіхи у впровадженні електронних сервісів, проте для досягнення максимального ефекту необхідно комплексно враховувати питання кібербезпеки, правового регулювання та розвитку цифрових компетенцій населення. У перспективі цифровізація стане основою для створення більш ефективної, прозорої та інтегрованої податкової системи, здатної адаптуватися до викликів сучасної економіки та глобальних тенденцій.

Література

1. Бурашнікова О. Міжнародний досвід цифровізації в податковій сфері. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia: Publishing house "Helvetica", 2023. 14 (91). P. 148–157.

2. Костенко Ю. О. Цифровізація в податковій сфері. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 2. С. 176-181.

3. Марченко Л. Діджиталізація системи податкового адміністрування в Україні з урахуванням досвіду розвинених країн світу. *Економічний аналіз*. 2022. Том. 32. № 4. С. 127-134. URL: 2933-6565680753-1-PB.pdf

4. Ткачук Н. Діджиталізація фінансово-економічної сфери в Україні: стан та перспективи розвитку. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2022. № 3. С. 18-28.

УДК 657.42:658.15

*Свистун Людмила Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Літвін Дарина Олександрівна,
студентка*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)*

ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Облік зобов'язань у сучасних українських умовах виконує функцію основного елемента управління фінансовими ризиками та ліквідністю. Для підприємств у період пандемії та воєнного стану зобов'язання перестали бути пасивним бухгалтерським показником і стали інструментом, що визначає можливість підтримувати операційну діяльність та виконувати договірні умови. Точність обліку дає змогу оцінювати майбутні грошові потоки, визначати ризики касових розривів і прогнозувати потребу в додатковому фінансуванні.

Цифровізація, що розвивається в Україні останніми роками, полегшила роботу із зобов'язаннями. Автоматизовані системи скоротили кількість технічних помилок і забезпечили доступ до оперативної інформації щодо складу боргів. Однак зросли вимоги

до правильності класифікації, своєчасного відображення та адекватності оцінки. Підприємства, які застосовують МСФЗ, повинні точно документувати первісну вартість зобов'язань, здійснювати дисконтування довгострокових боргів і враховувати зміни відсоткових ставок.

Особливо помітним є вплив обліку зобов'язань на формування фінансової звітності. Невірна оцінка або несвоєчасне визнання зобов'язань призводить до спотворення ключових показників: коефіцієнтів ліквідності, власного капіталу, фінансової стійкості та результатів діяльності. Коректно сформовані зобов'язання забезпечують достовірність балансу та фінансової звітності, що є критично важливим для інвесторів, банків та контролюючих органів. Підприємства, які дотримуються вимог стандартів, мінімізують ризик претензій під час перевірок та підвищують рівень довіри контрагентів.

Окрему увагу слід приділити малому бізнесу. На відміну від середніх і великих компаній, малі підприємства часто не мають розгалужених фінансових служб і працюють з обмеженими ресурсами [2]. Через це для них важливим є не стільки технічно складний облік, скільки дисципліна щодо фіксації і контролю зобов'язань. Малі підприємці часто стикаються з проблемами несвоєчасного документування поставок, відсутністю системи планування платежів та недотриманням строків розрахунків. У таких умовах навіть незначні помилки у визнанні зобов'язань можуть спричинити втрату ліквідності або штрафні санкції.

Для малого бізнесу зобов'язання виконують ще й управлінську функцію. Правильне їх відображення дозволяє власнику оцінити реальний стан бізнесу, уникнути необґрунтованих витрат, планувати податкове навантаження та забезпечити контроль за контрагентами. Просте використання електронного документообігу, планувальників платежів і базових хмарних облікових систем значно знижує ризики накопичення проблемної кредиторської заборгованості, що є критичним для малого бізнесу, який працює з мінімальним запасом коштів.

У воєнний період підприємства особливо зіткнулися з відтермінуваннями платежів та непередбачуваними змінами умов договорів. Це потребує регулярної переоцінки зобов'язань, створення резервів під потенційні втрати та ведення чіткої історії взаємин із контрагентами. Правильний облік забезпечує можливість реалістично скласти звітність та уникати фінансових перекосів, які можуть вплинути на можливість отримання кредитів, грантів або участі у програмах підтримки.

Ефективне управління організацією обліку зобов'язань передбачає чітку систему документування, контроль строків виконання та регулярну оцінку реального боргового навантаження. Підприємству необхідно забезпечити послідовність процедур: від моменту виникнення зобов'язання до його погашення. Практика показує, що найбільш результативним є підхід, у якому облік зобов'язань функціонує не як ізольована бухгалтерська ділянка, а як елемент загальної системи фінансового планування.

Першим етапом ефективної організації є стандартизація документообігу. Усі зобов'язання мають бути підтверджені договорами, актами, накладними або електронними документами, а процес їх реєстрації – уніфікований. Це усуває ризики подвійного відображення та забезпечує контроль за моментом визнання. Для малого бізнесу особливо важливо мінімізувати хаотичні операції та уникати зобов'язань, які не підкріплені документально.

Другим ключовим елементом є використання автоматизованих інструментів. Більшість сучасних облікових систем мають можливість контролю строків, автоматичного формування графіків платежів, нагадувань та проведення операцій за правилами стандартів. Це дозволяє зменшити технічні навантаження на працівників та

уникати прострочення платежів. Для малого бізнесу оптимальним рішенням є хмарні сервіси, що не потребують складної інфраструктури та дають можливість працювати з даними віддалено.

До методів, що полегшують процес обліку та управління зобов'язаннями, належить регулярний їх моніторинг. Підприємства, які щотижнево переглядають структуру своєї кредиторської заборгованості, своєчасно виявляють відхилення, ризики прострочення або потребу у реструктуризації. Аналіз за строками погашення дозволяє впорядкувати навантаження на грошові потоки та уникати непередбачених фінансових дисбалансів.

Важливим є також метод групування зобов'язань за рівнем пріоритетності. Наприклад, податкові зобов'язання та виплати за орендою повинні бути віднесені до високопріоритетних, тоді як внутрішньогосподарські розрахунки можуть регулюватися з більшою гнучкістю. Така система полегшує прийняття управлінських рішень та допомагає створювати реалістичні графіки платежів.

Для підвищення ефективності варто впроваджувати внутрішній контроль: перехресні перевірки документів, погодження відповідальними особами та оцінка відхилень між плановими та фактичними даними. Це сприяє зменшенню помилок і підвищує достовірність фінансової звітності. В умовах нестабільності та значних ризиків такий контроль стає важливим інструментом забезпечення прозорості.

Окреме значення має оцінка зобов'язань із застосуванням методів дисконтування та переоцінки. Для підприємств, які працюють за МСФЗ, це є обов'язковим елементом, що впливає на реалістичність фінансових показників. Правильний вибір ставки дисконту та регулярне оновлення оцінок забезпечують точність звітності й дозволяють уникати суттєвих коригувань під час аудиту.

У малому бізнесі доцільно застосовувати спрощені підходи, однак вони мають бути системними. Чіткий реєстр боргів, контроль термінів, фінансове планування на місячному та кварталному горизонті – це мінімальний набір, який дозволяє уникнути касових розривів. Додатково рекомендується впровадити аналіз залежності зобов'язань від доходів, що дає змогу підтримувати оптимальний рівень фінансової стійкості.

Євроінтеграційні процеси й подальше наближення українського законодавства до вимог ЄС сприяють підвищенню прозорості звітності. Для підприємств будь-якого масштабу точність обліку зобов'язань стала фактором конкурентоспроможності, оскільки партнери очікують передбачуваності та фінансової дисципліни. Вчасне відображення зобов'язань сприяє правильному формуванню фінансового результату, гарантує відповідність аудиторським вимогам та забезпечує підприємству стійкість у нестабільних умовах.

Отже, правильна організація обліку зобов'язань полягає у поєднанні стандартизованого документообігу, автоматизованих інструментів, регулярного контролю та реалістичної оцінки боргового навантаження. Це забезпечує достовірність звітності, зменшує ризики та підвищує фінансову дисципліну підприємства незалежно від його розміру. Для малого, середнього та великого бізнесу він формує основу достовірної звітності, впливає на прийняття управлінських рішень і визначає можливість розвитку в умовах постійних змін.

Література

1. Поліщук Д.С. Напрями оптимізації джерел формування фінансових ресурсів підприємства у сучасних умовах. *Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць XII Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції* (16 червня 2023 р.). Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023. 431с.

2. Свистун Л. А. Підходи до фінансового забезпечення діяльності малих підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/52.pdf

3. Маслак О., Яковенко Я., Сокурєнко П. Теоретичні і практичні аспекти стійкого розвитку підприємств в умовах невизначеності економічного середовища. *Молодий вчений*. 2017. № 4.

УДК 336.32

Фурманчук Оксана Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент

Бенза Назар Валерійович,
магістрант

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)*

ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВІДНОВЛЕННЯ ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ В УКРАЇНІ

Відновлення позовної давності в Україні має складні правові та економічні наслідки як для позивача, так і для відповідача, а також впливає на стабільність економічного обігу. Позовна давність є ключовим інститутом цивільного права, що визначає строк, протягом якого особа може звернутися до суду для захисту свого цивільного права або інтересу, забезпечуючи стабільність майнових відносин та передбачуваність у фінансових зобов'язаннях. Відновлення цього строку (якщо суд визнає причини його пропуску поважними) фактично відкриває шлях до судового захисту прав, які, здавалося б, були втрачені.

В Україні перебіг строків позовної давності ускладнювався спочатку під час пандемії COVID-19, а пізніше під час воєнного стану, коли строки були призупинені. Першим важливим чинником модифікації перебігу позовної давності став карантин через COVID-19. Відповідно до Закону України № 540-ІХ від 30 березня 2020 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» з 2 квітня 2020 року – під час дії карантину продовжувалися строки позовної давності, що надало кредиторам додатковий час для формування вимог і потенційного списання боргів [2].

Потім був затверджений пункт 19 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Цивільного кодексу України, що передбачав призупинення строків позовної давності на період дії воєнного стану та охоплював період з 24 лютого 2022 року до його завершення [1]. Це означало, що строки не обчислювалися, а права на звернення до суду були фактично заморожені. Норма мала на меті захист позивачів, які через форс-мажорні обставини та обмеження не могли скористатися правом на судовий захист, враховуючи порушення доступу до судів та мобільності громадян.

У 2025 році Верховна Рада ухвалила Закон № 4434-ІХ від 14 травня, яким пункт 19 ЦКУ був виключений, а стандартний режим обчислення строків позовної давності відновлено з 4 вересня 2025 року [3]. Строки знову набули чинності, а період, протягом якого не можна було подати позов, почав обчислюватися з моменту набрання чинності законом.

Відновлення позовної давності має низку правових та економічних наслідків. По-перше, воно уніфікує строки: загальний строк складає три роки відповідно до ст. 256